

УДК 327:323.2(477)

Валерій Гастиницьков,
завідувач відділу моніторингу засобів масової інформації
Книжкової палати України

Узагальнення міжнародного досвіду при визначенні шляхів входження України у світовий інформаційний простір

Сприйняття України за кордоном залишається спонтанним і фрагментарним. Незважаючи на комплекс формальних заходів, які мали б сприяти формуванню позитивного іміджу держави за її межами, розвитку духовності нації, цілісного уявлення про Україну в багатьох країнах світу немає.

Так, ще у 2003 році була затверджена Державна програма забезпечення позитивного міжнародного іміджу України на 2003—2006 роки. Контролювати її виконання доручено Міністерству закордонних справ. У 2007 році затверджено концепцію Державної програми формування позитивного міжнародного іміджу України на 2007—2010 роки, де основним фінансовим розпорядником засобів держбюджету було призначено Міністерство освіти і науки. Бюджет на формування позитивного іміджу України за кордоном становив у 2005—2006 роках по 20 млн грн, в 2007 році — близько 20 млн грн, у 2008 році — 16 млн грн. Однак, питання реальної ефективності державних інвестицій залишається відкритим.

У 2009 році затверджено чергову програму формування позитивного міжнародного іміджу України на період до 2011 року (її вартість — 230 млн грн). Але за відсутності держбюджету—2010, на тлі економічної кризи в країні ця програма у перші чотири місяці реалізувалась без грошей.

На думку експертів, зовнішня політика України у 2005—2010 роках в цілому характеризується низькою ефективністю, зокрема з питань захисту прав громадян України за кордоном, розвитку взаємовигідних відносин з країнами-сусідами, у тому числі у відносинах з Росією. Найбільш негативно впливали на результативність зовнішньої політики внутрішньополітична нестабільність, непослідовність і суперечність зовнішньополітичних позицій українського керівництва.

У зв'язку з цим набувають актуальності питання моніторингу національних та зарубіжних джерел масової інформації та їхньої ролі у формуванні позитивного іміджу України, виявленні потенційних ознак зовнішнього інформаційного впливу на ситуацію в Україні, розвитку духовності нації.

Наукові дослідження свідчать, що в умовах суттєвого політичного, економічного та соціального напруження, непередбачуваності та невизначеності не враховуються постійний розвиток геополітичної ситуації довкола України та тенденції її зміни, небезпеки та загрози національним цінностям, реальні та прогнозні можливості країни стосовно реагування на ці загрози. Це чинить суттєвий негативний вплив на формування іміджу України у світі.

Стратегія безпеки суспільства у галузі духовності враховує багато аспектів. Сьогодні ця безпека стає одним із ключових понять у формуванні та розвитку національної ідеї, що об'єднує державу, і її недооцінка може мати непередбачувані наслідки.

© Гастиницьков В., 2010

Однією з головних проблем у формуванні іміджу України за кордоном є те, що провідні зарубіжні видання, які не мають власних кореспондентів в Україні, подають інформацію про Україну викривлено і не завжди об'єктивно.

Чинники формування іміджу країни можна поділити умовно на внутрішні і зовнішні.

Зовнішні: зовнішня політика України, національні інтереси та пріоритети, членство в міжнародних організаціях, розвиток відносин зі стратегічними партнерами, інвестиційний клімат тощо.

Внутрішні: добробут населення, дотримання конституційних прав кожного громадянина, рівень корупції, рівень злочинності, рівень тіньового сектора економіки, соціальне самопочуття тощо.

Важливими є **психологічні аспекти** сприйняття позитивного іміджу України.

Імідж України ґрунтується на її сильних та слабких сторонах, а також враховує можливості країни і головні загрози її національній безпеці та розвитку духовності нації.

Сильні сторони: вигідне територіальне розташування; високий транспортний потенціал; стародавня історія і культура; високий рівень освіти населення; космічні технології; 30% світових чорноземів; етнічно і культурно однорідне населення.

Слабкі сторони: нестабільність і непередбачуваність у політиці та економіці; відсутність чіткої стратегії розвитку країни; енергетична залежність від зовнішніх енергоносіїв; низький розвиток економіки; соціальна та юридична незахищеність населення; корупція в органах влади; старіння інфраструктури; незахищеність інвесторів.

Загрози: відсутність гарантій територіальної цілісності, не проведена делімітація і демаркація кордонів з Росією, Білоруссю, Молдовою, Румунією; підбурювання сепаратизму в Криму; висока смертність населення; епідемія туберкульозу, швидке розповсюдження ВІЛ-СНІДу; слабка захищеність транспортних магістралей, трубопроводів.

Можливості: значні аграрні можливості; регіональне лідерство; культурний центр Європи; виробництво і продаж військової техніки; курортні зони (Західна Україна, Крим); участь у світових проектах щодо космічних програм; рівноправний член європейського співтовариства; Євро-2012; сприятливий інвестиційний клімат.

Експерти констатують, що Україну сприймають у світі як маловпливову європейську державу, де немає політичної стабільності. Негативний імідж небезпечної країни посилюють Чорнобиль, проблеми з Росією, наявність корумпованості в органах влади, безвідповідальність і некомпетентність державних урядовців, неефективне проведення реформ. За останні 10 років імідж України в світі кардинально не змінився на краще.

Ряд зарубіжних видань стверджують, що в очах Заходу імідж України виглядає "кошмарним" ("*Economist*"), оскільки країна з соціальними проблемами і політичним хаосом розпадається на частини. Україна входить до двадцятки найбільш політично нестабільних країн світу. Причому за 2009 рік її позиція погіршилася: шістнадцяте місце (разом з Анголою і Домініканською Республікою).

За період незалежності в Україні відбулося: чотири президентські кампанії; п'ять парламентських виборів; два референдуми; революція; ухвалення Конституції; розпуск парламенту; зміни уряду. На чолі країни стояли три президенти і 17 прем'єр-міністрів.

Партійно-політичний плюралізм (у країні зареєстровано 172 партії) свідчить, що кількість позитивно не позначається на якості. Україну в міжнародних реєстрах відносять до так званих "недосконалих демократій" (разом з Кабо-Верде, Ботсваного, Тринідадом і Тобаго).

Зростання кількості ЗМІ не допомагає Україні у питанні свободи слова піднятися вище за позицію "частково вільної" країни. Так, у рейтингу "*Freedom House*" вона займає 115 місце, на одній сходинці з Мексикою і Кувейтом (у 2007 році — 92-га позиція).

Міжнародна організація "*Transparency International*" у дослідженні "Барометр корупції в світі" за 2009 рік визначила 122 позицію України зі 135 в рейтингу економічно вільних держав (між Ефіопією і Буркіна-Фасо).

Відповідно до звіту, підготовленого компанією "*Price Waterhouse Coopers*", Всесвітнім банком і Міжнародною фінансовою корпорацією, за рівнем зручності податкових систем Україна — одна з 10 найскладніших податкових систем світу.

Маючи велику культурну спадщину, Україна не входить до рейтингу туристичних місць Європи: 77-ме місце в рейтингу країн по конкурентоспроможності туристичного сектору.

Для формування позитивного іміджу країни важливо пам'ятати, що основними цінностями держави є інформація та віртуальні чинники — іміджі і бренди. Лідерство в будь-якій важливій сфері (перемоги в конкурсах, спортивних змаганнях, здобутки у науці і техніці) можуть бути елементом формування позитивного іміджу країни, розвитку духовності нації, проривів на міжнародному рівні.

Стратегія духовної безпеки нації повинна враховувати кризовий стан української культури, що визначається сучасним станом громадської думки. Важливо пам'ятати, що конструктивна і деструктивна тенденції у духовній сфері нації є реальними. Це означає, що вони присутні в її життєвому світі, іноді непередбачувано поєднуючись у ньому і відбиваючи життєві імперативи людей. Духовність формується не тільки зовні, вона самоорганізовується, і центральне місце у цьому процесі займає духовний вибір людини та нації в цілому.

Тому організаційна діяльність держави має спиратися на наукові соціальні технології стимулювання позитивних цінностей і надбань національної культури з обов'язковим залученням до цієї роботи широкого кола громадськості, інформаційних структур і ЗМІ.

В іншому випадку ми змушені будемо сприяти закріпленню "парадних" моральних цінностей, що негативно позначиться на реальному духовному впливі на особу та суспільство.

Формування та реалізація інформаційної політики, захист інформаційного простору передбачають різні аспекти діяльності.

Інформаційні аспекти євроінтеграції

Інформаційна політика держави щодо євроатлантичного вектора зовнішньої політики України має враховувати посилення зовнішніх факторів боротьби за домінування в інформаційному просторі України.

Зарубіжні і національні ЗМІ збігаються у думці, що ЄС втратив Україну: замість обіцяного членства посилюється її залежність від Росії. Серед основних причин цього експерти

називають внутрішні суперечки і побоювання в Європейському Союзі, що "...*трудова мігранти зі сходу заповнять Захід*". Крім того, ЄС "...*почав втомлюватися від розширення*", а більш глибоким поясненням є його "...*політична короткозорість*".

Впливові європейські газети активно коментують перспективи розширення ЄС на схід і вірогідність вступу України в європейське співтовариство. Західні експерти стверджують, що "...*ЄС підтримує Україну при будь-якому президенті*", а результати президентських виборів в Україні не вплинуть на подальший розвиток відносин Києва і Брюсселя.

Україна та Європейський Союз визначили близько 80 пріоритетів на 2010 рік, які українська сторона зобов'язана виконати в рамках реалізації Порядку денного асоціації Україна—ЄС. Європейський Союз має намір виділити Україні 470,1 млн євро протягом 2011—2013 років у рамках європейської політики сусідства, фінансово підтримувати проекти у транспортній сфері, енергетиці і охороні навколишнього середовища.

ЄС постійно закликає Україну прискорити реформи. Згідно інформації, поширеної "*УНІАН*", представники ПАРЕ, коментуючи виконання Україною зобов'язань перед Радою Європи, заявили, що ЄС, якому варто було тісніше співробітничати з Україною, втратив історичний шанс запропонувати Україні реальну перспективу стати членом цієї організації. Захід розчарувався в політичному безладі в Україні і бажає одного: стабільності, враховуючи авантюристську природу української політики, непередбачуваність головних політичних гравців в Україні.

Утім, експерти прогнозують ряд проблем, які можуть негативно вплинути на хід демократичних перетворень: відсутність інвестицій в енергетичну сферу, корупція, невідзначеність суспільства щодо приєднання до НАТО.

Водночас "*Wall Street Journal*", цитуючи обіцянки лідерки БЮТ Ю. Тимошенко привести Україну за п'ять років до членства в ЄС, підбиває підсумок — невже вона "...*вважає українців такими тупими*", оскільки сама "...*добре знає, що це неможливо зробити навіть за 10 років*".

Проте, в Європарламенті застерегли, що "...*у людей немає великих очікувань від виборів і це є реальною загрозою для молодого демократії*", оскільки лідери "...*помаранчевої революції довели Україну до катастрофічного економічного становища*". Вони нічого не зробили для примирення двох частин країни, погіршили відносини з Москвою і Брюсселем, не змогли інтегрувати Україну в НАТО.

У свою чергу, представники Єврокомісії підкреслили, що серед питань, які викликають особливу увагу — відносини з Росією, проведення судової реформи в Україні, забезпечення верховенства права, переговори щодо зони вільної торгівлі і питань енергетичної політики. Європарламент вважає, що Україні не варто обіцяти членство в ЄС. Експерти підкреслюють, що вирішальну роль у відмові Україні в ПДЧ зіграли Німеччина і Франція, які не бажають псувати відносини з Росією.

Аспекти зовнішнього інформаційного впливу

У переважній більшості інформаційних матеріалів, що поширюються в інформаційному просторі України, спостерігається тенденція до активізації зовнішнього інформаційно-психологічного впливу на цільову аудиторію під виглядом поширення громадських думок, пропозицій або аналітичних висновків. Викликає побоювання упередженість деяких інформаційних джерел у мас-медійному полі України, а також нечіткість українського законодавства в цій сфері.

Серед варіантів розвитку подій у країні після виборів прогнозується "...*організація опозиційною стороною (частіше називається ім'я Ю. Тимошенко) масових акцій протесту, організованих за кошти МВФ*", активна участь у цих акціях націоналістично налаштованих сил, де головними

темами будуть український Крим і плани Росії (яка є істинним переможцем у виборах), щодо російського флоту в Севастополі.

Європа і Росія ведуть справжню битву за вплив на Україну. Українська державна політика на президентських виборах зазнала поразки. Західні інформаційні джерела акцентують на тому, що Україна дуже слабка в економічному, військовому і політичному плані, щоб тривало існувати як нейтральна держава, яка знаходиться в геополітичній буферній зоні між Заходом і Росією. Країна повинна буде рано чи пізно вибрати для себе той чи інший політико-економічний блок.

За результатами дослідження, проведеного Академією української преси й Інститутом соціології НАН України при підтримці Міжнародного фонду "Відродження", українські ЗМІ втратили інтерес до нинішньої політичної ситуації. Проведений контент-аналіз телевізійних новин на провідних українських телеканалах свідчить, що "...увага до політичних новин в Україні є найменшою за останні п'ять років". У той же час лідери рейтингу частіше стають об'єктом іронічних і негативних оцінок в ЗМІ. За даними моніторингу, найбільше політичних новин передають телеканал "ICTV" (40%), "1+1" і ТРК "Україна" — по 17%.

У матеріалах ЗМІ все частіше наголошується, що діяльність "...зарубіжних політтехнологів" завдає прямої шкоди інформаційній безпеці України і "...дивно, що ніхто не звертає на таку ситуацію ніякої уваги".

Показовою є низка скандалів, де Україна не змогла дати належної оцінки ситуації. Так, російське агентство РІА "Новини" розповсюдило інформацію, що журналістів телеканалу "Росія" не пустили до України, звинувативши їх в участі в інформаційній пропаганді проти України, зокрема показі фільму "Свій — Чужий" про грузинсько-російський конфлікт, де стверджувалося, що громадяни України брали участь у серпневій війні на боці Грузії.

У свою чергу, Азербайджан заявив про свій намір підготувати сюжет про Україну, де Західна Україна буде представлена як історично польська територія, Східна Україна — як суто російська земля, Київ — як колицка російської культури епохи домонгольської Русі, Закарпаття — як угорська територія, а Крим — татарська земля, захоплена російськими імператорами і незаконно дарована Хрущовим Україні. За планами авторів, ця акція — відповідь азербайджанського телебачення на репортаж "Нагірний Карабах — територія, на якій завмер час", показаний українським каналом "Інтер". Сюжет планується перекласти на іноземні мови і розмістити в Інтернеті.

Посольство Азербайджану в Україні вручило ноту Міністерству закордонних справ України у зв'язку з показом цього фільму. МЗС України у відповідь заявило, що "Інтер" є комерційним каналом і не відображає позицію держави. Інформаційна політика українського телеканалу "Інтер" останнім часом піддається серйозним змінам у бік зовнішньої політики РФ.

Висловлюється думка, що ці епізоди пов'язані між собою і є результатом діяльності російських політтехнологів (команди Г. Павловського, М. Колерова) в українських і зарубіжних ЗМІ.

Соціальні аспекти

У публікаціях національних та зарубіжних ЗМІ уміщується широкий спектр наукових досліджень та соціологічних опитувань, які відображають певні напрями розвитку суспільства. Ці матеріали наочно свідчать про активне формування в суспільстві відповідних думок та поглядів, у яких спостерігається велика частка зовнішнього інформаційного впливу.

Так, за результатами соціопитування "Електоральний вибір Президента — 2010", проведеного Центром суспільно-інформаційних технологій "Соціальна перспектива",

"...сьогодні суспільство втомилосся від політичної анархії, недовіра народу є дуже небезпечною". Головними життєвими і моральними цінностями українців, згідно результатів опитування, проведеного Інститутом Горшеніна, залишаються здоров'я (78,7%) і матеріальна забезпеченість (72,4%).

Згідно результатів опитування Київського міжнародного інституту соціології, 73% українців не вірять передвиборним обіцянкам жодного кандидата; 86% вважають брехнею інформацію в деклараціях про доходи кандидатів; 79,5% упевнені, що Україна розвивається "в неправильному напрямі".

Зарубіжна преса назвала українську президентську кампанію "...таємною війною за президентство", оскільки "...українці нічого не знають про програми основних кандидатів на цю посаду", які "...вважають за необхідне давати фантастичні обіцянки і постійно скаржитися на всіх своїх опонентів". На думку експертів, "...президентська кампанія стала лише проголошенням популістських гасел".

Загальна вартість цього річної президентської виборчої кампанії оцінюється у майже 800 млн доларів. Лідерами із витрат на виборчу кампанію є В. Янукович і Ю. Тимошенко: видатки кожного з них становили по 200 млн доларів. Найбільші витрати з розрахунку на один голос виборця у В. Литвина.

Значна частина публікацій української преси присвячена питанням свободи слова і совісті. Україна перебуває серед лідерів з порушення цивільних прав, вона займає третє місце за кількістю скарг в Європейський суд з прав людини у Страсбурзі.

Американська правозахисна організація "Human Rights Watch" зробила висновок, що, незважаючи на деякі позитивні зрушення, ситуація з правами людини в Україні залишається невтішною. Головними проблемами України названо напади на представників нацистичних, зростання епідемії ВІЛ/СНІДу, ворожість до біженців. Серед позитивних змін — упровадження реформи системи правосуддя. За оцінками організації, в Україні немає чіткої міграційної політики (тільки 3% тих, хто просить захисту в Україні, одержують притулок). Побовання організації викликає також проект закону про захист суспільної моралі, оскільки такий документ може стати приводом для обмеження свободи слова.

За результатами дослідження, 55,9% українців вважають рівень моралі в суспільстві низьким; головним носієм моральних цінностей 82,3% громадян України визначили сім'ю; 36,8% — церкву; 27,4% — державу. Причинами зміни суспільної моралі названі: вживання наркотиків — 62,4%, пияцтво, алкоголізм — 61,9%, грубість у взаєминах між людьми — 58,7% і хабарництво — 56,1%.

Населення України продовжує скорочуватися: у кінці 2009 року українців стало менше, ніж 46 млн осіб. Експерти говорять про те, що демографічна ситуація вже є загрозою національній безпеці. За даними Державного комітету статистики України, на 1 листопада 2009 року чисельність населення становила 45,999 млн осіб (1 листопада 2008 року — 46,179 млн осіб). За рік населення країни зменшилася на 180 тисяч осіб. Влада констатує зростання народжуваності, проте рівень смертності не знижується. Скорочення населення обумовлене насамперед незадовільним станом охорони здоров'я. За прогнозами демографів, якщо тенденція не зміниться, то до 2050 року населення України зменшиться до 36 мільйонів.

В Україні останніми роками намітилася тенденція до погіршення стану здоров'я дітей. Так, за останні п'ять років на 8,5% зросли показники захворюваності та поширеності захворювань дітей шкільного віку (7—14 років). Результати соціопитування показують, що 25% учнів-респондентів у віці 15—16 років підтвердили, що вживали алкоголь у віці, молодшому 13 років, 20—25% хлопців різного віку з різних закладів уперше почали палити в 11 років і раніше. 25—40% дівчат уперше почали палити в 14—15 років, наркотики вживали 8—26% серед 13—16-річних учнів і студентів.

Серед економічних аспектів ситуації в Україні виділяються такі моменти: в українській економіці росте тіньовий сектор "...який не залежить від того, що відбувається в системі державної влади".

У доповіді НАН України "Соціально-економічний стан України: наслідки для народу і країни" зазначається, що "...тіннізація економіки України в умовах фінансово-економічної кризи набула тотального характеру, що являє на сучасному етапі реальну загрозу національній безпеці держави". У більшості малих підприємств "тінь" може досягати 80—90%. У доповіді наголошується, що найбільше схильними до цього є такі сфери діяльності: торгівля (80%), будівництво (66%), нерухомість (60%), громадське харчування (53%), засоби масової інформації (53%), транспорт і перевезення (46%).

За даними Держкомстату, обсяг промислового виробництва в Україні в 2009 році скоротився на 21,9%, у тому числі, у видобувній промисловості — на 10,7%, у переробній — на 26,6%, у виробництві і розподілі електроенергії, газу та води — на 11,1%. За прогнозами Міністерства економіки, зростання промислового виробництва в 2010 році планується у розмірі 2,9%.

Україна завершила 2009 рік з рівнем інфляції приблизно 13—14%. У 2010 році наша країна буде вимушена здійснити лібералізацію цін у газовому, енергетичному і комунальному секторах. Зовнішні запозичення уряду перетворилися на "катастрофу" для держави на найближчі два-три роки: зараз кожен українець винен 6,5 тисяч гривень (близько 815 доларів).

Україна знаходиться, за даними дослідницької компанії "International Living" (США), на 68-му місці за якістю життя серед 194 країн світу. За рік країна опустилася на шість позицій. Україна і Молдова за рівнем життя є найбіднішими країнами Європи.

Згідно з результатами дослідження, проведеного американською організацією "Heritage Foundation" і газетою "Wall Street Journal", Україна займає 162 місце в рейтингу економічних свобод серед 183 країн світу (серед європейських країн — останнє). У 2009 році Україна займала 152 місце.

Українська економіка опинилася в заручниках у політики. Український політичний клас дуже корумпований через тісне переплетення економічних олігархій з політикою. Українська держава знаходиться на службі кланів, вона показала свою нездатність виступати гарантом загальних інтересів.

У європейській пресі наголошується, що незалежно від результатів виборів, президент обмежений у політичних діях, оскільки вони передбачають непопулярні заходи щодо подолання кризи. Той факт, що багато українців віддали свої голоси В. Януковичу, є оцінкою "досягнень помаранчевого табору". Рівень довіри до України в західних країнах впав до найнижчих відміток.

Міжнаціональні та етноконфесійні аспекти

Міждержавні стосунки України з суміжними та іншими країнами, а також проблемні питання, що виникають або гіпотетично можуть виникнути між ними через можливі чи існуючі суперечності, відіграють велику роль у визначенні шляхів входження України у світовий інформаційний простір. Найпоширенішими залишаються двосторонні відносини з сусідніми країнами. Окреме місце займають релігійні та конфесійні питання.

Російська і українська преса, аналізуючи українсько-російські відносини, робить схожі висновки про те, що 2009 рік не поліпшив стосунки Росії і України. У зовнішньополітичному аспекті Україна розглядає Росію як джерело матеріальних ресурсів і фінансових коштів. Українська зовнішня політика будується за принципом політичних торгів. Особливо гостро відчувається криза відносин на дипломатичному рівні. Окремі теми — кримське питання і ЧФ РФ.

Деякі аналітики вважають, що причини погіршення відносин між Україною і Росією є набагато глибшими, вони не обмежуються тільки матеріальними чинниками, а мають ідеологічну основу.

У свою чергу, роль регіонального лідера в Чорноморському регіоні намагається закріпити за собою Туреччина, яка в найближчі десять років планує вкласти в розвиток економічних об'єктів Криму 20 млрд доларів. Головною особливістю турецьких інвестицій є їх непрозорість: значна частина коштів потрапляє до кримськотатарських організацій екстремістського спрямування "Адалет", "Ахрар", Фонд "Саар", "Зам-Зам", "Ісламська партія Криму".

Водночас, Агентство міжнародної допомоги (USAID) реалізує програму, спрямовану на збільшення чисельності кримських татар. Зарубіжні експерти прогнозують до 2015—2020 років значну перевагу кількості кримськотатарського населення над слов'янським.

Західні інформаційні джерела акцентують увагу на нових тенденціях у зовнішній політиці США щодо України: американський уряд вже не наполягає на членстві України в НАТО, не заперечує проти планів будівництва Росією газопроводу в обхід України і подальшого перебування РФ у Криму. На думку американських високопоставлених політиків, відсутність єдиної політики і постійна боротьба у вищих ешелонах української влади викликають розчарування, оскільки Україна втратила багато можливостей — українські лідери займаються політичними іграми замість формування стабільного політичного курсу.

Так, коли колишній президент В. Ющенко, стверджуючи, що "...українці повинні об'єднатися довкола національних інтересів", дав керівнику ОУН С. Бандері, а раніше — командирі УПА Р. Шухевичу звання Героя України, ці рішення викликали неоднозначну реакцію в українському суспільстві і за кордоном.

Російські політики ("Интерфакс") різко негативно відреагували на цей указ, а Федерація єврейських общин Росії вважає цей акт провокацією, яка "...сприяє реабілітації злочинів нацистів" і "...ображає пам'ять жертв цих злочинів". МЗС Росії назвав це рішення одіозним.

У Польщі офіційні представники країни заявили, що "...вважають Степана Бандеру, який був прапором ОУН-УПА, фашистом і злочинцем". УПА асоціюється у поляків з Волинською різаниною — масовим знищенням польського цивільного населення, переважно жінок, дітей і старих (200 тисяч поляків і євреїв).

У Словаччині також негативно відреагували на цю подію. Розвиток українсько-молдавських відносин має свої особливості. Як повідомило МЗС України, відповідно до договору між Україною і Республікою Молдова про державний кордон і додаткового протоколу до нього, 18 листопада 2001 року Молдова повинна була передати у власність України ділянку автодороги Одеса-Рені в районі Паланки, проте молдавська сторона затримувала передачу акту. Україна вказує, що 400-метрова ділянка молдавського берега Дунаю в Джурджулешти, яким сьогодні користується Молдова, була до кінця минулого століття українською територією, на яку Україна претензій не заявляє.

Ряд зарубіжних видань аналізує українсько-румунські відносини і їхній вплив на регіональну і геополітичну ситуацію. Так, деякі експерти вказують на координацію зусиль США і Румунії для дестабілізації регіональної ситуації, що створить загрозу для територіальної цілісності України. Ідея "Великої Румунії" вже почала конкретно реалізовуватися на частини чорноморського шельфу (о. Зміїний), робляться заяви щодо Північної Буковини, частини Одеської області (Південна Бессарабія). Незалежно від того, хто перебуває при владі, зовнішньополітичний курс Румунії щодо України залишається незмінним. Аналітики зазначають, що такі активні дії "...Бухареста на пострадянському просторі без дозволу американської адміністрації виключені".

Ця політика Заходу у східному напрямі, на думку експертів, є частиною доктрини "від Ванкувера до Бухареста", метою якої є наближення до кордонів Росії. Нові члени

НАТО — Румунія, Польща і країни Балтії — виконують вказівки США. З цієї метою формується необхідна громадська думка.

Так, в інтерв'ю газети *"Комсомольська правда"* депутат Європарламенту від Румунії К. Тудор заявив, що *"...Україна є штучною державою, яку необхідно тримати під контролем міжнародної громадськості за участю Росії"*. Як голова партії "Велика Румунія", він, зокрема відзначив: *"...підписуючи з Україною договір про кордони, Румунія мала на увазі, що Україна — проект не остаточний, а значить, тут можливі зміни"*. Зараз Україна *"...володіє румунськими територіями"*, зокрема Північною Буковиною (частина Чернівецької області сучасної України), вона *"...поцупила території чужої країни"*. У результаті пакту Молотова — Ріббентропа *"...румунські брати і сестри перебувають в українській в'язниці"*. Румунія офіційно визнала кордони України під тиском і через загрози, що їй не дадуть змоги вступити в НАТО.

Стосовно України в контексті румунсько-російських відносин колишній прем'єр-міністр Молдавії, член Сенату Румунії М. Друк заявив, що для Росії Румунія є *"...суб'єктивним ворогом і об'єктивним партнером"*, оскільки в Румунії є *"...політичні сили, які могли б підтримати законне прагнення Росії повернути Крим в обмін на визнання Росією незаконного розділу Румунії в 1940 році на Молдавію і Румунію"*. Сенатор вважає, що Україні *"...дістався найжирніший шматок зі всіх республік колишнього СРСР"* і його *"...слід було б розділити по-чесному на три частини: католицька Галіція, Україна зі столицею чи то в Полтаві, чи то в Києві, і російська частина з Кримом"*.

У свою чергу, румунська газета *"Ziua"* намагається спростувати подібні заяви, зазначаючи, що українські політики винайшли нового ворога — Румунію. Разом з тим, газета визнає, що в Південній Бессарабії *"...місцевому населенню видають румунські паспорти"*, а протести проти будівництва каналу "Бистроє" викликані *"...бажанням витіснити Україну з гирла Дунаю"*. Крім того, Румунія називає Україну *"...не більше, ніж околицею Російської імперії"* і для румунської громадської думки *"...така держава навряд чи існує"*. Підбивається підсумок: у стосунках з Україною Румунії слід додержуватись принципу *"...з дурнями краще не жартувати"*, проте майбутній владі Києва необхідно зрозуміти, що погіршення відносин з Румунією не піде на користь Україні.

Висновки

Формування негативного інформаційного поля чинить вплив на цільову аудиторію в країні і є потенційною ознакою виникнення інформаційних загроз у сфері національної безпеки України. Варто зазначити, що кількість матеріалів негативної спрямованості більше, ніж удвічі, перевищує матеріали позитивного змісту.

Для формування і корекції іміджу держави, розвитку духовності нації, насамперед, потрібно розробити і впровадити цільові програми правильного позиціонування України на міжнародній арені. Інформаційні заходи, що фінансуються державою, обов'язково мають проходити експертизу на об'єктивність і позитивне сприйняття цільовими аудиторіями. Потрібно враховувати, що ефективність заходів передбачає значні витрати не тільки в матеріальному, а й в інтелектуальному розумінні.

Формування позитивного іміджу країни — це консолідація дій з питань, які відображають стратегію України в світі та базуються на національних інтересах і пріоритетах.

По-перше, в країні повинен бути єдиний державний координуючий орган, на який покладатимуться дослідження у цій сфері та формування рекомендацій для різних гілок влади. Цьому органу слід бути рівно віддаленим від внутрішніх політичних впливів, мати чітку спрямованість на розвиток духовності нації.

По-друге, якість формування позитивного міжнародного іміджу України та розвитку духовності нації залежить від фінансового та матеріально-технічного забезпечення, наявності підготовлених кадрів та послідовної стратегії реалізації визначених програм.

По-третьє, державні установи, що стосуються формування позитивного іміджу України у світі та розвитку духовності нації, повинні мати кінцеву узгоджену, консолідовану позицію з питань, які висвітлюються зовні (де політичні аспекти не займають багато місця і часу).

По-четверте, Україні варто проводити активну (іноді агресивну) інформаційну політику. Важливим чинником є боротьба за домінування у власному інформаційному просторі для гарантування інформаційної безпеки держави.

Матеріал надійшов у редакцію 28 квітня 2010 року